

Latif İLTAR ve Cihat Burak KORKMAZ

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE YAKLAŞIM VE YÖNTEMLER

KİTAP TANITIMI

Ahmet AYCAN*

İltar, L. ve Korkmaz, C. B. (2023). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yaklaşım ve Yöntemler. Ankara: Pegem Akademi.

ISBN: 978-625-6357-67-9

Dil eğitiminin etkin ve başarılı bir şekilde sürdürülebilmesi, temel ve tamamlayıcı becerilerin etkin bir şekilde geliştirilebilmesi için geçmişten günümüze dek farklı yaklaşımlar, yöntemler ve teknikler geliştirilmiştir. Her bir yaklaşım bir ya da birkaç yöntemin kuramsal alt yapısını oluşturmakta, geliştirilen yöntemler de teknikler aracılığıyla hedef kitlenin temel dil becerilerini etkin bir şekilde geliştirmeyi hedeflemektedir.

Günümüzde iletişimsel yaklaşım, eylem odaklı yaklaşım ve içerik temelli öğretim modeli yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak bunların dışında alternatif olarak kullanılan dil öğretim yöntemleri de sıklıkla başvurulan yöntemler arasındadır.

Bu bağlamda, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yaklaşım ve yöntemler başlıklı bu kitap, geçmişten günümüze dek dil eğitimi sürecinde kullanılan farklı yaklaşım ve yöntemleri bir araya getiren özgün bir eser olarak alanında uzman araştırmacılar tarafından alanyazına kazandırılmıştır.

Dr. Latif İltar ve Dr. Cihat Burak Korkmaz editörlüğünde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecine ilişkin çalışmalar yürüten akademisyenleri bir araya getiren bu kitabın ilgili alanda çalışan araştırmacılar için yararlı olacağı düşünülmektedir. Cumhuriyetin yüzüncü yılına ithafen okurlara sunulan eser Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanına ilişkin yöntembilimsel çalışmalara rehberlik edebilecek şekilde ortaya konmuştur.

* Dr. Öğr. Üyesi; Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü; ahmet.aycan@omu.edu.tr
ID 0000-0003-1202-5654

Pegem Akademi tarafından Ocak 2023’de yayınlanan kitabın ilk kısmında ön söz, bölümler ve yazarları bilgisi ile içindekiler kısımları yer almaktadır. Bölüm başlıkları ve yazarları şu şekildedir:

1. Dîvânu Lugâti't-Türk'te Kullanılan Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri – Doç. Dr. Efecan Karagöl
2. Doğal Yaklaşım – Öğr. Gör. Dr. Melike Erdil
3. Kültürlerarası Yaklaşım – Dr. Kürşat İlgün
4. İletişimsel Yaklaşım – Doç. Dr. Umut Başar
5. Eylem Odaklı Yaklaşım – Doç. Dr. Emrah boylu
6. Bilişsel Kod Öğrenme Yaklaşımı – Doç. Dr. Kübra Şengül
7. Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi – Dr. Cihat Burak Korkmaz
8. İşitsel-Dilsel Yöntem – Doç. Dr. Önder Çangal
9. Doğrudan Yöntem – Dr. Latif İltar
10. İşitsel-Görsel Yöntem (Crédif/St. Cloud Yöntemi) – Dr. Dilek Kocayanak
11. Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi – Doç. Dr. Mehmet Emre Çelik
12. Sessiz Yol Yöntemi – Dr. Neşe Kara Özkan
13. Telkin Yöntemi – Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Aycan
14. Seçmeci Yöntem (Eklektik Yöntem) – Dr. Tarık Demir.

Kitabın birinci bölümünde, Kaşgarlı Mahmut tarafından kaleme alınan ve Türkçenin bilinen ilk sözlüğü olarak kabul edilen Dîvânu Lugâti't-Türk'te kullanılan yabancı dil öğretim yöntemlerinden bahsedilmektedir. İlk bölüm dört ana başlık ve sonuç bölümünden oluşmaktadır. Yazar öncelikle Dîvânu Lugâti't-Türk sözlüğünün ortaya çıkış sürecine yönelik genel bilgiler sunmaktadır. Dîvânu Lugâti't-Türk'ün yabancı dil öğretimi açısından ele alınan bölümünde ise eserin dil bilgisi çeviri yönteminin özelliklerini taşıdığına yönelik özelliklere değinilmekte ve dil bilgisi çeviri yönteminin izlerini gösteren örneklerle yer verilmektedir. Son alt başlıkta ise eserin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kapsamında; kullanılan dilin öğretilmesi, sözcük öğretimi ve dil ve kültür öğretimine ilişkin ilkelerden bahsedilmektedir.

Kitabın ikinci bölümünde doğal yaklaşımın temel hedeflerinden ve varsayımlarından bahsedilmektedir. Yazar yaklaşımın temel ilkelerini ve özelliklerini öğretici, öğrenci, beceri geliştirme etkinlikleri kapsamında ele almaktadır. Doğal yaklaşımda yabancı dil sınıfları başlığı altında yaklaşımın uygulandığı sınıfları, yaklaşımın hedeflerine ve özelliklerine uygun olacak şekilde ifade etmekte; öğretmen ve öğrenci niteliklerini de genel hatlarıyla ele almaktadır. Son bölümde ise Yabancılarla Türkçe Öğretimi bağlamında A1 ve A2 düzeyinde doğal yaklaşımın kullanılabileceği ifade edilmektedir.

Kitabın üçüncü bölümünde kültürlerarası yaklaşım ele alınmaktadır. İlgili bölüm altı alt

başlıktan ve sonuç bölümünden oluşmaktadır. Yazar öncelikle dil-kültür ilişkisine değinmekte, sonrasında ise kültürlerarası yaklaşım ve yeterliliklerden bahsetmektedir. Kültürlerarası yeterlilik bileşenleri ve altı yeterlilik modelinin genel özelliklerine değinilmektedir. Dördüncü başlıkta Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde kültürlerarası yaklaşım modelinin kültür öğelerinin ortak kültür varlıklarıyla ele alınarak yürütülmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Yazar kültürlerarası yaklaşımın öğretim uygulamaları başlığı altında kültürel öğeler ve alt öğelerden bahsetmekte, son bölümde ise ders ortamına uygun hazırlanmış örnek bir etkinlik planı sunmaktadır.

Kitabın dördüncü bölümünde iletişimsel yaklaşım üç alt başlıkla ele alınmıştır. Yazar öncelikle iletişimsel yaklaşımın temel özelliklerinden ve ilkelerinden bahsetmekte sonrasında ise yabancılara Türkçe öğretimi etkinliklerinde iletişimsel yaklaşımın kullanımını yaklaşıma uygun olarak hazırlanmış ders kitapları bağlamında ele almaktadır. Son bölümde ise iletişimsel yaklaşımla hazırlanmış etkinlik örneklerini; kazanımlar, araç-gereçler, yöntem/teknik ve uygulama başlıkları altında sunmaktadır.

Kitabın beşinci bölümünde eylem odaklı yaklaşımdan bahsedilmektedir. Beşinci bölüm iki alt başlıktan oluşmaktadır. Birinci başlıkta yazar 21.yüzyıl becerilerini Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi ve Türkçe Öğretim Programı bağlamında ele almakta ve Türkçe öğretim programlarında eylem odaklı yaklaşımın kullanılma gerekçelerine değinmektedir. İkinci başlıkta ise iletişimsel yaklaşım ve eylem odaklı yaklaşımın temel farklarından bahsedilmekte, eylem odaklı yaklaşımda görev döngüsü ve yaklaşımın temel ilkeleri vurgulanmaktadır.

Kitabın altıncı bölümünde bilişsel kod öğrenme yaklaşımından bahsedilmektedir. Yazar birinci bölümde yaklaşımın kuramsal boyutunu dil bilim çalışmalarıyla ele almaktadır. Sonrasında bilişsel yaklaşımın temel özelliklerine değinmekte, bu özelliklerin yabancı dil öğretimine yansımalarından bahsetmektedir. Son bölümde ise bilişsel yaklaşıma göre uyarlanmış yabancı dil öğretiminde sınıf içi uygulama örneklerine yer verilmektedir.

Kitabın yedinci bölümünde dil bilgisi çeviri yöntemi dört alt başlıkla ele alınmıştır. Yazar birinci başlıkta yöntemin ortaya çıkışına ilişkin tarihsel bilgiler sunmaktadır. İkinci başlıkta yöntemin temel özellikleri ve ilkeleri genel hatlarıyla ele alınmaktadır. Üçüncü başlıkta dil bilgisi çeviri yönteminde kullanılan farklı tekniklere ilişkin örneklemelerden bahsedilmektedir. Yazar dördüncü başlıkta yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisi çeviri yöntemine uygun bir öğretim setinden örnek sunmaktadır. Son bölümde ise dil bilgisi çeviri yöntemi öğretim tekniklerinin Türkçe dil bilgisi öğretiminde işlevsel olarak kullanımına ilişkin etkinlik örnekleri yer almaktadır.

Kitabın sekizinci bölümünde yazar işitsel-dilsel yöntemi üç başlık altında ele almaktadır. Birinci bölümde yöntemin temel özellikleri, öğreticiler ve öğrenciler açısından ele alınmaktadır. İkinci bölümde yöntem kapsamında öğretim sürecinde dizi ve filmlerden yararlanılması dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi bağlamında ele alınmaktadır. Son bölümde ise yazar yöntemine uygun ders uygulamasını

yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan dil öğretim setleri bağlamında değerlendirmektedir.

Kitabın dokuzuncu bölümünde doğrudan yöntemden bahsedilmektedir. Yöntem üç alt başlıkla ele alınmakta, ilk bölümde yöntemin ortaya çıkış sürecine ilişkin temel düşünceden ve yaklaşım boyutundan bahsedilmektedir. İkinci bölümde doğrudan yöntemin uygulanışı kapsamında temel ilkeler detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Yazar üçüncü bölümde ise yöntemin uygulanmasına ilişkin yönergeleri öğretmen açısından 13 madde hâlinde detaylandırarak ifade etmektedir.

Kitabın onuncu bölümünde işitsel-görsel yöntem üç alt başlıkla ele alınmaktadır. Yazar birinci bölümde yöntemin ortaya çıkışına ilişkin tarihsel bilgiler sunmaktadır. İkinci bölümde işitsel-görsel yöntemde ders aşamaları alanyazında farklı araştırmalara değinilerek ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde işitsel-görsel yöntemde temel becerilerin geliştirilmesine ilişkin bilgi verilmekte; yöntemin üstünlükleri ve yönetime ilişkin eleştiriler örnekler sunularak tartışılmaktadır.

Kitabın on birinci bölümünde tüm fiziksel tepki yöntemi iki alt başlıkla sunulmaktadır. Yazar birinci başlıkta yöntemin temel özelliklerine ilişkin genel çerçeveden bahsetmekte; yöntemin olumlu ve eksik yönlerini detaylı bir şekilde kaleme almaktadır. Yazar ayrıca tüm fiziksel tepki yöntemine uygun olarak Türkçenin yabancılara öğretiminde farklı etkinlik türlerinden ve örneklerinden bahsetmektedir. Son bölümde ise tüm fiziksel tepki yöntemiyle hazırlanmış farklı dört etkinlik örneği sunulmaktadır.

Kitabın on ikinci bölümünde sessiz yol yönteminden bahsedilmektedir. Yazar altı alt başlıkla yöntemin genel çerçevesini çizmektedir. Birinci bölümde yöntemin kuramsal temellerinden bahsedilmekte, ikinci bölümde yönetime ilişkin öğretim uygulamaları, kullanılan materyaller ve sessizlik ve farkındalık kavramları ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde sessiz yol yönteminde öğretmenin rolünden, dördüncü bölümde öğrenci rolünden bahsedilmektedir. Beşinci bölümde yazar yönetime ilişkin güçlü ve zayıf yönleri maddeler hâlinde ele almaktadır. Son bölümde ise sessiz yol yöntemine göre hazırlanan örnek bir ders planı sunulmaktadır.

Kitabın on üçüncü bölümünde yazar telkin yöntemini üç alt başlıkla ele almaktadır. Birinci bölümde yabancı dil öğretim yöntemlerine ilişkin genel bir çerçeve çizilmekte, dil öğretiminde kullanılan yaygın ve alternatif yöntemlerden bahsedilmektedir. İkinci bölümde telkin yöntemine ilişkin genel özellikler; öğretmen, öğrenci, sınıf ortamı, kullanılan materyaller ve yönetime ilişkin eleştiriler bağlamında detaylı olarak ele alınmaktadır. Son bölümde ise Türkçenin yabancı dil olarak öğretim sürecine ilişkin telkin yönteminin kullanımını bir ders örneği ile sunulmaktadır.

Kitabın on dördüncü bölümünde seçmeci yöntem beş alt başlıkla ele alınmaktadır. Birinci bölümde yazar yaklaşım, yöntem ve teknik kavramlarından bahsetmektedir. İkinci bölümde seçmeci dil öğretim yönteminin başvuru kaynaklarını ele almakta, sonrasında ise yöntem seçimi ve seçimi etkileyen faktörlerden bahsedilmektedir.

Dördüncü bölümde yöntemin özelliklerine ve kullanımına ilişkin genel bilgiler sunulmaktadır. Son bölümde ise Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yöntemin kullanımına ilişkin bilgi verilmekte ve yönetime ilişkin ders işleniş süreciyle ilgili etkinlik örnekleri ele alınmaktadır.

Çalışma bir bütün olarak ele alındığında; Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında öğretim yöntemlerine ilişkin kuramsal ve uygulamalı çalışma yürütecek akademisyenlere, araştırmacılara, lisans ve lisansüstü düzeyde faaliyet gösteren öğrencilere ve Türkçe öğretimine ilişkin faaliyet yürüten kurum ve kuruluşlara rehberlik edebilecek özgün bir eser olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, dil eğitime yönelik yürütülen proje ve bilimsel araştırmalarda yöntembilim açısından başvurulabilecek bu eserin, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanına yeni bir soluk getireceği düşünülmekte ve ileride yürütülecek akademik ve bilimsel çalışmalara kaynak oluşturması hedeflenmektedir.